

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Geograafiline tähis ja geograafilise tähisega koostisosa kasutamine toidu koostises

Kadri Pajur

PTA kalapüügi- ja turukorralduse osakonna
peaspetsialist

07. november 2023

Käsitletavat teemasid

- Geograafilistest tähistest (GT) üldiselt
- Geograafilise tähisega toote märgistusest
- Toidu märgistusest, mille koostisosana kasutatakse GT

Euroopa Liidu kvaliteedimärgid

Loodi 1992

Põhimõte/ eesmärk:

- **Kaitsta omandit**
- Kaitstud nimetuse/toodete kasutamise õiguspärasus
- Võrdne (õiglane) konkurents
- Tarbijate õiguslike garantiide järgimine
- Turustandardite süsteemi toimimine

Euroopa Liidu kvaliteedimärgid

- Kasutusel 3 erinevat tähist – kaitstud päritolunimetus, kaitstud geograafiline tähis ja garanteeritud traditsiooniline toode.

Põllumajandussaadused
ja toit
Veinitooted

Põllumajandussaadused
ja toit
Veinitooted
Piiritusjogid
Aromatiseeritud veinid

Põllumajandussaadused ja
toit

Kaitstud päritolunimetus (KPN)

- **Mida näitab?** Toode, mis pärineb kindlast riigist või regioonist ning millel on kohale iseloomulikest inim- ja keskkonnafaktoritest tulenevad erilised omadused.
- **Kriteeriumid:**
tooraine pärineb kindlast geograafilisest piirkonnast ning ka tootmine, töötlemine ja müügiks ettevalmistamine toimuvad sealsamas.
- **Näited:** Cava, Asti, Champagne, Prosciutto di Parma, Parmigiano Reggiano, Feta

Kaitstud geograafiline tähis (KGT)

- **Mida näitab?** Kaitstud päritolunimetusega sarnane, kuid tingimused on vabamad. Mõni tootmise etapp võib toimuda ka väljaspool määratletud geograafilist piirkonda.
- **Kriteeriumid:**
 - vähemalt üks tootmisetapp on toimunud määratletud geograafilises piirkonnas;
 - kaitstud geograafilise tähisega toote seos geograafilise piirkonnaga võib põhineda ka mainel.
- **Näited:** Estonian vodka, Sõir, Džiugas, Gouda Holland, Chorizo de Cantimpalos

Garanteeritud traditsiooniline toode (GTT)

Nimetuse registreerimise õigus tekib, kui see kirjeldab konkreetset toodet või toitu, mis:

- a) on toodetud või töödeldud sellele tootele või toidule eriomasel traditsioonilisel viisil ja millel on traditsioonile vastav koostis või
 - b) mis on toodetud traditsiooniliselt kasutatavatest toor- või koostisainetest.
- Hetkel 65 nimetust registreeritud.
 - **Näited:** Karjalanpiirakka, Jamón Serrano, Mozzarella Tradizionale, Kabanosy staropolskie.

eAmbrosia...

- ... on registreeritud ning kogu ELis kaitstud põllumajandustoodete ja toiduainete, veini, aromatiseeritud veinitoodete ja piiritusjookide nimetuste **juriidiline register**.

[\(https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/\)](https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/)

The screenshot shows the eAmbrosia website interface. At the top, there is a navigation bar with the European Commission logo and the text "Euroopa Komisjon". Below this, a blue header contains the title "eAmbrosia" and the subtitle "ELI geograafiliste tähiste register". The main content area features two circular logos: one for Protected Designation of Origin (PDO) and one for Protected Geographical Indication (PGI). Text on the page explains that eAmbrosia is a register for all EU-protected agricultural products and foodstuffs, wine, aromatic wine products, and spirit drinks. It mentions that the register provides information on the geographical origin of products and the specific conditions for their production. A search bar at the bottom is labeled "Geograafilised nimetused - otsing".

Geograafiliste tähiste otsing kogu Euroopa Liidus
ja väljaspool

Riik ▾

Geograafiline tähis / toimiku number

Otsing

- Geograafiliste tähiste otsing kogu ELis ja väljaspool.
- Sisaldab lisainfot (pildid tootest, kontaktid, kaardid jne).
- <https://www.tmdn.org/giview/>
- Lisaks kahepoolsed lepingud kolmandate riikidega.

Kaitstud nimetuse kasutamine

- Registreeritud nimetust võivad kasutada kõik tootjad, kes asuvad määratletud piirkonnas ja toodavad registreeritud spetsifikatsioonile vastavat toodet.

Registreeritud geograafilisi tähiseid kaitstakse:

- **nende otsese või kaudse kaubanduslikul eesmärgil kasutamise eest** registreerimisega holmamata toodete puhul, kui need tooted on võrreldavad asjaomase nimetuse all registreeritud toodetega või kui nende puhul kasutatakse kaitstud nimetuse mainet, **sealhulgas juhtudel, kui neid tooteid kasutatakse koostisainetena;**
- **väärkasutuse, jäljendamise või seoste loomise eest** ka siis, kui toodete või teenuste tegelik päritolu on näidatud või kui kaitstud nimetus on tõlgitud või sellele on lisatud väljend „stiil”, „liik”, „meetod”, „toodetud nagu”, „imitatsioon” või muu samalaadne väljend, **sealhulgas juhtudel, kui neid tooteid kasutatakse koostisainetena;**
- toote **lähtekohta, päritolu, laadi või olulisi omadusi käsitlevate muude valede või eksitavate märgete eest**, mida kasutatakse asjaomase toote sise- või välispakendil, reklaammaterjalides ja asjaomase tootega seotud dokumentides, ning selliste pakendite kasutamise eest, mis võivad jätta vale mulje toote päritolust;
- **mis tahes muu tegevuse eest, mis võib tarbijat eksitada toote tegeliku päritolu osas.**

Feta vs Fetahi

Feta- Kreeka kaitstud päritolunimetuse - väärkasutamine.

Kaudne kaitstud nimetuse ärakasutamine

Calvados

France

Verlados

Finland

C-75/15 Viiniverla – European Court of Justice
Viiniverla- väike küla Soomes

Märgistus: GT põllumajandustooted ja toit

- Täidetud peavad olema määruse (EL) 1169/2011 nõuded.
- Registreeritud KPN, KGT või GTT toote all turustatavate liidust pärit toodete märgistusel ja reklaammaterjalil **peavad olema neile vastavad liidu sümbolid.**

- Toote registreeritud nimetus peab olema märgistusel silmatorkavas kohas hästi nähtavalt, selgesti loetavalt ja vajaduse korral kulumiskindlalt. Seda ei tohi mingil viisil peita, varjata, kahjustada või katkestada muu teksti- või kujunduslike elementidega või mis tahes muu segava materjaliga.

Märgistus: GT põllumajandustooted ja toit

- **Märgistusel võivad lisaks olla märked „kaitstud päritolunimetus” või „kaitstud geograafiline tähis” või vastavad lühendid „KPN” või „KGT”. Samuti „garanteeritud traditsiooniline toode“ või „GTT”.**
- Märked ning nendega seotud liidu sümbolid võib kanda selliste kolmandatest riikidest pärit toodete märgistusele, mida turustatakse eAmbrosia registrisse kantud nimetuse all.
- Lisaks võivad spetsifikatsioonis kirjas olla ka erinõuded märgistamisele (nt viide töötlemisviisile, tootja märgis vms info).
- Liidu sümbolite tehnilised omadused: [EL määrus 668/2014](#)

Märgistus: GT piiritusjoogid

- Täidetud peavad olema määruse 1169/2011 nõuded.
- **Liidu sümbolite kasutamine ei ole kohustuslik.**
- Toote märgistusel võibki kirjas olla ainult kaitstud nimetus (GT), asendab piiritusjoogi seaduslikku nimetust.
- Piiritusjoogi seaduslik nimetus → EL 2019/787

Piiritusjookide geograafilised tähised

- On **keelatud kasutada** piiritusjookide seaduslikke nimetusi või **geograafilisi tähiseid** selliste jookide (nii alkohoolsete kui mittealkohoolsete) kirjeldamisel, esitlemisel või märgistamisel, **mis ei vasta** piiritusjoogi kategooria nõuetele või **asjaomasele geograafilisele tähisele**. Seda keeldu kohaldatakse ka juhul, kui selliseid seaduslikke nimetusi või geograafilisi tähiseid kasutatakse koos selliste sõnadega nagu „sarnane“, „liiki“, „stiili“, „valmistatud“, „lõhna või maitsega“ või muude samalaadsete sõnadega.
- Ei saa kirjutada nt **Cognac'i stiilis joogiga kommid**.

GT veinide märgistus- toodete märgistamisel ja esitusviisil, mida turustatakse liidus või mis on ette nähtud eksportimiseks, kasutatakse järgmisi **kohustuslikke elemente:**

- **viinamarjasaaduste kategooria nimetus** (nt vein, vahuvein, poolvahuvein jne).
 - Teatud viinamarjasaaduste puhul, kui selliseid tooteid on töödeldud nende alkoholitustamiseks, lisandub kategooria nimetusele
 - i) sõna „alkoholitustatud”, kui toote tegelik alkoholisaldus on kuni 0,5%vol, või
 - ii) sõnad „osaliselt alkoholitustatud”, kui toote tegelik alkoholisaldus on suurem kui 0,5 %vol ja väiksem kui kategooria minimaalne tegelik alkoholisaldus enne alkoholitustamist.
 - **kaitstud päritolunimetuse või kaitstud geograafilise tähisega veinide puhul:**
 - i) **termin** „kaitstud päritolunimetus” või „kaitstud geograafiline tähis” ning
 - ii) kaitstud päritolunimetuse või kaitstud geograafilise tähise **nimetus**;
 - **tegelik alkoholisaldus** mahuprotsentides;
 - märges **lähtekoha** kohta;
 - märges **villija** kohta ning vahuveini, gaseeritud vahuveini, kvaliteetvahuveini või aromaatses kvaliteetvahuveini puhul **tootja või müüja nimi**;
 - imporditud veinide puhul märges **importija** kohta ning
 - vahuveini, gaseeritud vahuveini, kvaliteetvahuveini või aromaatses kvaliteetvahuveini puhul **märges suhkrusisalduse kohta**.
- Lisaks **partiitähis**.

GT veini märgistus: kohustuslikud elemendid- erandid

- Erandina **võib välja jätta viite viinamarjasaaduste kategooriale** selliste veinide puhul, mille etiketil on kaitstud päritolunimetus või kaitstud geograafilise tähise nimetus.
- Erandina võib viite terminitele „kaitstud päritolunimetus” või „kaitstud geograafiline tähis” jätta välja järgmistel juhtudel:
 - a) kui etiketil on osutatud traditsiooniline nimetus (nt Appellation d'origine contrôlée, Vin de pays jne)
 - b) komisjoni poolt vastuvõetud delegeeritud õigusaktidega määratletavatel erandlikel ja nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel.

Vabatahtlikud elemendid veinide märgistamisel ja esitlemisel:

- a) aastakäik;
- b) ühe või mitme viinamarjasordi nimi;
- c) suhkrusisaldusele osutavad terminid (va vahuveinidel)
- d) kaitstud päritolunimetuse või kaitstud geograafilise tähisega veinide puhul **traditsioonilised nimetused**;
- e) **kaitstud päritolunimetusele või kaitstud geograafilisele tähisele osutav liidu sümbol**;
- f) teatavatele tootmismeetoditele viitavad terminid.

Olulist

- **Kaitstud nimetusi ei tõlgita!**
- Nt Parmigiano Reggiano asemel ei saa kirjutada **parmesean** või Cognac'i asemel **konjak**.
- Kui kaitstud on nõ sõnapaar, siis see kaitse rakendub sõnapaarile, mitte sõnade eraldi kasutamisele.
- (Tava)toodet ei saa nimetada kui „**vegan parmesean**“ või „**nagu parmesean**“ ehk võrrelda geograafilise tähisega!

Geograafilise tähisega lõhna- ja maitseaine (LMA)

- Kaitstud nimetust saab kasutada toote puhul, mis vastab selle registreeritud spetsifikaadile.
- **Geograafilisi tähiseid lõhna- ja maitseainete kirjeldamiseks ei kasutata.**
- Ei saa olla nt parmesani lõhna- ja maitseaine või Calvadosi-maitseline kook.
- NB! Tasub tähelepanu pöörata tooraine (sh LMA spetsifikaadis väljatoodule). ~~Cognac'i aroom.~~

Tooted, mille koostisaineks GT toode

- Nt: pitsa Parmigiano Reggiano, salat Fetaga, pasteet Cognaciga
- EK on välja töötanud „Kaitstud päritolunimetuse (KPN) või kaitstud geograafilise tähisega (KGT) koostisainet sisaldava toidu märgistamise suunised“.
- **Eesmärk kajastada:**

KPNi või KGTna registreeritud nimetuse kasutamise tingimused sellise toidu märgistamisel, esitlemisel ja reklaamimisel, mis sisaldab registreeritud nimetusega koostisainet.

Suunises välja toodud soovitusel

- Suuniste järgimine on vabatahtlik.

KPNI või KGTna registreeritud nimetuse võib esitada registreeritud nimetusega toodet sisaldava toidu müüginimetuse osana või müüginimetuse läheduses, kui on täidetud järgmised tingimused:

- Kõnealune toit **ei tohi sisaldada** mitte ühtegi „**võrreldavat koostisainet**” (nt „sinihallitusjuust” on võrreldav koostisainega „Roquefort”).

Suunises välja toodud soovitused

- Lisaks tuleks registreeritud nimetusega koostisainet kasutada nii suures **koguses**, et see **oleks** kõnealuse **toidu iseloomulike omaduste seisukohast oluline**.
- KPNi või KGTga koostisaine **sisaldusprotsent peaks parimal juhul olema märgitud vastava toidu müüginimetuse osana** või vahetult selle läheduses, müüginimetuse puudumise korral **toidu koostisainete loetelus**, kohe vastava koostisaine järel.

Suunises välja toodud soovitusel

- Isegi juhul, kui eelnevalt väljatoodud tingimused on täidetud, võib ELis kasutatavaid **väljendeid, lühendeid või sümboleid kasutada** märgistamisel – toidu müüginimetuse osana või vahetult selle läheduses või siis toidu koostisainete loetelus – **üksnes juhul, kui on üheselt mõistetav, et toit ise ei ole KPNI või KGTna registreeritud toode.**
- Kui toidus on kasutatud koostisainet, mis on võrreldav KPNI või KGTga koostisainega, **peaks KPNI või KGTna registreeritud nimetus olema esitatud üksnes koostisainete loetelus.**

Tähelepanuks!

- Kui toote märgistusel (sh müüginimetuses) soovitakse viidata geograafilisele tähisele, siis see toode peab **sisaldama ka autentset geograafilise tähisega toodet** (nt Champagne'i, Cognaci, Fetat, Parmigiano Reggiano).
- Selle asemel **ei saa toote valmistamisel kasutada mõnda muud sarnast toodet**.
- Näiteks ei saa nimetada toodet kui „**Konjakitoru**“, kui see sisaldab Cognaci asemel hoopis brandyt (lisaks on tegu GT tõlkimisega).

Tegemist registreeritud nimetuse väärkasutamisega ning see ei ole lubatud.

- Lisatav kogus peab olema selline, mis annaks lõpptootele lisandväärtuse (maitsest, lõhnast on tunda, et toode sisaldab müüginimetuses välja toodud geograafilise tähisega toodet).
- Märgistuselt peab välja tulema sisaldusprotsent.

Spinati- feta pirukas?

Veel näiteid

Konjakitoru

Suhkrulisest tainast küpsetatud koonuse sees on brändiga maitsestatud võikreem, milleks on kasutatud eesti väiketootja kvaliteetset võid. Laiem koonuse ots on kaetud šokolaadiglasuuri ja pähklipuistega.

Veel näiteid

FETAJUUSTU SALAT

1.90€

Roheline salatimiks, tomat, kurk, oliivid, punane sibul **feta juust**, õlikaste (oliiviõli, veiniäädikas)

Sisaldus%
?

Tomatikaste, grillitud kanafilee, parmesani juust, rukola, suitsupeekon

Suur pitsa läbimõõduga 28cm , väike 15cm

Ei saa nii nimetada, kui kasutatakse tavalist kõva juustu (nt Valio Fortet). Samuti ei ole tõlkimine lubatud.

Õigusaktid ja andmebaasid

Euroopa Liidu õigusaktid

- Veinitooted
- [\(EL\) 1308/2013](#)
- Piiritusjoogid
- [\(EL\) 2019/787](#)
- Aromatiseeritud veinid

251/2014 (al 6.12.21 viidud 1151/2012)

- Põllumajandustooted ja toit
- [\(EL\) 1151/2012](#)
- Ametliku kontrolli määrus (EL) [2017/625](#)
- [\(EL\) nr 668/2014](#) – GT sümbolid
- Lepingud kolmandate riikidega

[Komisjoni teatis-](#) (KPN) või (KGT) koostisainet sisaldava toidu märgistamise suunised

Andmebaasid

- **E-Ambrosia (ametlik):**

<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

- **GI-view andmekogu:**

<https://www.tmdn.org/giview>

Siseriiklikud õigusaktid

- (ELÜPS) Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus

Alus: § 90 lg 2 ja § 91 lg 1 ja 4

Täna kuulamast!

Kadri Pajur

kadri.pajur@pta.agri.ee

